

13.8.2024

OKV/1604/21/2024

OKV/1604/21/2024-OKV-2

VALTIONEUVOSTON OIKEUSKANSLERI

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite:

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö 20.6.2024, VN/13916/2024, määräpäivä 13.8.

Asia:

Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyysturvalain ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 8 §:n muuttamisesta

Lausuntopyyntö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia.

Esityksen mukaan työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavasta peruspäivärahan ja työmarkkinatuen korotusosasta ja ansiopäivärahan korotetusta ansio-osasta luovutaan. Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettaisiin saman suuruista työttömyysetuutta kuin työttömänä ollessa. Lisäksi poistettaisiin mahdollisuus maksaa liikkuvuusavustusta korotettuna. Työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että rahoitussäännöksissä huomioitaisiin työttömyysturvalaissa säädettyjen korotusosien poistuminen.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärää pienennetään siten, että se olisi 35 prosenttia siitä työmarkkinatuesta, jota vanhempiensa taloudessa asuvalle työnhakijalle muutoin työmarkkinatukena maksettaisiin. Työnhakijan vanhempien, joiden taloudessa hän asuu, tuloina ei huomioitaisi omaishoitajan hoitopalkkiota.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Lisäksi esityksessä ehdotetaan työttömyysturvalakiin tehtäväksi joitakin teknisluonteisia muutoksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2025 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

Lausunto

Esitän lausuntonani seuraavaa.

Esityksen vaikutusarvioinnissa on käsitelty vaikutuksia kotitalouksien asemaan ja siinä on lyhyt jakso perus- ja ihmisoikeusvaikutuksista. Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset -jaksossa on suppeasti käsitelty esityksen perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia ainoastaan osittaisen työmarkkinatuen määrään ehdotetun muutoksen osalta. Jaksoa tulisi laajentaa ja täydentää arvioimalla muiden ehdotettujen muutosten perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia sekä ottamalla lisäksi huomioon esityksen säätämisjärjestysperusteluissa mainitun ILO:n sopimuksen määräysten merkitys.

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys -jaksossa on käsitelty perustuslakivaliokunnan käytäntöä perustuslain 19 § 2 momentin osalta. Jaksossa on todettu, että aktiiviajan korotusosien poistaminen ei heikennä työttömyyden aikaista perustoimeentuloa eivätkä ehdotukset ole ongelmallisia perustuslain 19 §:n 2 momentin kannalta. Jaksossa ei ole kuitenkaan arvioitu korotetun liikkuvuusavustuksen poistamista perustuslain 19 §:n 2 momentin kannalta.

Säätämisjärjestysperusteluissa on käsitelty osittaista työmarkkinatukea ja sitä koskevia aiempia perustuslakivaliokunnan lausuntoja sekä viitattu myös ILO:n työllisyyden edistämistä ja työttömyysturvaa koskevaan yleissopimukseen nro 168.

Osittaista työmarkkinatukea koskevasta jaksosta puuttuvat perustelut ja johtopäätös siitä, ovatko ehdotetut säännökset sopusoinnussa perusoikeussäännösten kanssa. Ehdotuksella pienennettäisiin osittaisen työmarkkinatuen määrää, joten ehdotusta pitäisi käsitellä myös perusoikeuksien heikennyskiellon ja perustuslain 22 §:n perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisveloitteen kannalta. Lisäksi jaksossa tulisi selkeämmin arvioida ehdotettujen säännösten suhdetta siinä mainitun ILO:n sopimuksen velvoitteisiin.

Esityksen mukaan (s. 24) ehdotettu aktiiviajan korotusosien lakkautuksen siirtymäsäännös saattaa johtaa korotusosan maksun lakkaamiseen työllistymistä edistävän palvelun aikana niin, että palveluun osallistuva työnhakija ei ole ollut tietoinen lakkautusajankohdasta sitoutuessaan palveluun. Säättämisyjärjestysperusteluissa tulisi arvioida, ettei siirtymäsäännöksen soveltaminen merkitse taannehtivaa ehtojen muutosta toimiin osallistuvalla siten, että se loukkaisi oikeusjärjestyksen perusteella syntyvää oikeutettujen odotusten suojaa. Pelkkä hallitusohjelman mukainen säästötavoite ei riitä syrjäyttämään luottamuksensuojaa vaan asia on arvioitava säättämisyjärjestysperusteluissa. Sinänsä muutokset lainsäädäntöön ovat mahdollisia luottamuksensuojan estämättä.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Esittelijäneuvos

Irma Tolmunen